

ՆԵՐՍԻ ԶԱՅԿԻ
ԳԱՍՊԱՐՅԱՆ

**Մեներգչուհի,
Երևանի Կոմիտասի անվ. պետական
կոնսերվատորիայի սկադեմիական
երգեցողության բաժնի մագիստրանտ**

«Ես միշտ համոզված էի, որ Դայաստանը ունեցել է և կունենա լարային ուժեղ դպրոց և դուք, այսօր ապացուցեցիք: Սակայն առավել հաճելի է, որ Դայաստանում ի հայտ է եկել ևս մեկ տաղանդաշատ դիրիժոր: Կեցցեք, հիանալի է: Ես իսկապես մեծ բավականություն ստացա...»:

**ՎԱՆԵՐԻ ԳԵՐԳԻԵՎ
Սարիինյան թատրոնի գլխավոր դիրիժոր**

պրոֆեսոր Բագրատ Վարդանյանի դասարանում: Փոքր տարիքից համերգներով հանդես եմ եկել Եվրոպայի և Ասիայի երկրներում»:

Տասներեք տարեկան Ս. Սմբարյանը դարձավ միջազգային մրցույթների դափնեկիր, «Rovere d'Oro» միջազգային մրցույթում արժանացավ Գրան Պրի մրցանակի: Բարձրագույն երաժշտական կրթությունն ստացել է Երևանի Կոմիտասի անվ. պետական կոնսերվատորիայում՝ զուգահեռ սովորելով սիմֆոնիկ ժորություն՝ պրոֆեսոր Յուրի Հայկի Դավթյանի դասարանում: Ս. Ա. Սմբարյանը կոնսերվատորիան ավարտել է երկու մասնագիտությամբ: Այժմ սովորում է Լոնդոնի Թագավորական երաժշտական սկադեմիայում և Մոսկվայի Պ. Չայկովսկու անվ. պետական կոնսերվատորիայի ասպիրանտուրայում: Բազում են Ս. Սմբարյանի ուսանողական տարիների հիշողությունները: Ամեն դեպքում ամենարպավորիչ հիշողությունները համերգների հետ են կապված, որոնց ընթացքում գավեշտակի դեպքեր էլ են եղել: «Մի անգամ բեմ դուրս գալուց առաջ մոռացել էի ֆրակս հագնել: Մի ուրիշ անգամ դուրս եկա բեմ, կանգնեցի նվագախմբի

«Երիտասարդ Maestro»-ն

«Երջանիկ եմ զբաղվելով սիրածս գործով» ՍԵՐԳԵՅ ՍՄԲԱՐՅԱՆ

Այսպես է արտահայտվել Հայաստանի պետական երիտասարդական սիմֆոնիկ նվագախմբի գեղարվեստական ղեկավար և գլխավոր դիրիժոր, ջութակահար Սերգեյ Արմենի Սմբարյանի մասին Մարիինյան թատրոնի գլխավոր դիրիժոր Վալերի Գերգիևը, որին այսօր աշխարհի թիվ մեկ դիրիժորն են համարում: Սա բազմաթիվ նշանավոր արվեստագետների գովեստի խոսքերից միայն մեկն է: Նրանք, բոլորն էլ բարձր են գնահատում Ս.Ա.Սմբարյանի արվեստը ու երիտասարդական սիմֆոնիկ նվագախմբի առաջընթացը:

Սերգեյ Արմենի Սմբարյանը ծնվել է 1987 թ., երաժիշկների ընտանիքում: Երաժշտական ընդունակություններն ու անասհման սերը երաժշտության հանդեպ շարժվել են դրսևորվել:

«Երաժշտությամբ սկսել եմ զբաղվել չորս տարեկանից, - ստում է Ս. Սմբարյանը,- իմ առաջին ուսուցիչը եղել է տատիկս՝ Տատյանա Բագրատի Հայրապետյանը, որի մոտ ջութակ եմ պարապել: Երբ փոքր տարիքից տեսնում ես, որ ընտանիքում բոլորը երաժիշտներ են, խոսում են երաժշտությունից և ամենակարևորը՝ ապրում են դրանով, չես պատկերացնում, որ կարող ես չնվիրվել երաժշտությանը: Ես երաժիշտ եմ դարձել իմ ներաշխարհով ու հետևողական աշխատանքով: Էությունս ինձ երաժիշտ չեմ համարում, որովհետև ոչնչով չեմ տարբերվում այն մարդուց, ով բժիշկ է կամ իրավաբան: Տարբեր են կյանքի նկատմամբ ունեցած մեր մոտեցումները: Հետագայում, ընդունվելով Պ. Չայկովսկու անվ. ՄՍԵԳ- լարային բաժինը, սովորել եմ

առջև ու մոռացա՝ ինչ ստեղծագործություն պետք է ղեկավարեմ, ու վատն այն էր, որ պարտիտուր չկար: Դա տևեց ընդամենը երկու վայրկյան, բայց ինձ հավերժություն թվաց:

Ականավոր դաշնակահար Ս. Ռիխտերը դիրիժոր չդարձավ: Նա միայն մեկ համերգով հանդես եկավ և ղեկավարեց Ս. Պրոկոֆևի ստեղծագործությունները: Համերգը հաջողվեց, քանի որ հանճարեղ երաժիշտ էր ու ստեղծագործությունները շատ լավ գիտեր: Նվագախմբի երաժիշտներն էլ գոհ էին, ոգևորված ու նրան հորդորում էին դիրիժորությամբ զբաղվել, բայց նա չուզեց, որովհետև չէր տիրապետում դիրիժորական ձեռքի տեխնիկային. նա զգաց, որ դիրիժորը ոչ միայն տաք սիրտ պետք է ունենա, այլ առաջին հերթին վերլուծական մտածողություն, որ կատարման գործընթացը կարողանա վերահսկել:

Դիրիժորը, - նշում է ՀՀ Ժողովրդական արտիստ, ԵՊԿ պրոֆեսոր Յու. Հ. Դավթյանը,- պետք է ունենա բացարձակ լսողություն, ուժեղ հիշողություն, ռիթմի զգացողություն, գործիքավորման, պոլիֆոնիայի ու հարմոնիայի գերազանց իմացություն և վերջապես ամենակարևորը՝ վերլուծական մտածողություն և ընդհանուր զարգացում: Կարևոր է նաև այն ուժը, որով տաղանդավոր դիրիժորներն են միայն կարող ազդել նվագախմբի վրա:

Երբ Սերգեյը եկավ իմ դասարան ուսանելու, նա հաստատ որոշել էր նվիրվել դիրիժորական արվեստին և հետո շատ լուրջ մոտեցում էր ցուցաբերում այն «մանրուքներին», որոնք անհրաժեշտ էին մասնագիտությանը տիրապետելու և

դիրիժորական շարժումները երաժշտությանը սահուն փոխանցելու համար: Նա հասկացավ դիրիժորական արվեստում վերլուծական մտածողության կարևորությունը, և դա օգնեց, որպեսզի մասնագիտությանը շատ շուտ տիրապետի: Ս. Սմբատյանը, այսօրվա դիրիժորներից ամենաերիտասարդը, հայկական դիրիժորական արվեստը բարձր պահելու համար բոլոր հնարավորություններն ունի: Յուրաքանչյուր համերգի նա նոր հաջողություններ է ունենում ու ամեն անգամ նշածողը մեկ աստիճանով վեր է բարձրացնում: Ամենագնահատելին այն է, որ ձեռք բերածով երբեք չի բավարարվում և ապացուցում, որ գործ ունենք տաղանդավոր երաժշտի հետ»:

2005թ. Ս. Ա. Սմբատյանը հիմնադրել է Հայաստանի պետական երիտասարդական սիմֆոնիկ նվագախումբը, որը 2007 թ. Ա. Խաչատրյանի անվ. միջազգային մրցույթի պաշտոնական նվագախումբն է: Շնորհիվ երիտասարդի խաղապահանք ու քրքրանշան աշխատանքի, շար կարճ ժամանակահատվածում նվագախումբը մեծ հաջողությունների է հասել ու հնարավորություն ունեցել էլույթ ունենալու նշանակալի փառապոկներում:

«Հայաստանի պետական երիտասարդական նվագախումբն այսօր մեր մշակութային կյանքում իր ուրույն և կարևոր տեղն ունի: Այն բազմաբնույթ ծրագրով բուռն գործունեություն է ծավալում՝ կատարելով համաշխարհային դասական հայտնի կտավներ և ժամանակակից հայ կոմպոզիտորների ստեղծագործություններ: Տաղանդավոր ջութակահարը հիանալի տիրապետում է դիրիժորական տեխնիկային, իբրև դիրիժոր՝ ստեղծագործական սերտ փոխհարաբերության մեջ է նվագախմբի հետ և համագործակցում է աշխարհառջակ լավագույն մենակատարների հետ՝ նվագախումբը հանդես բերելով իբրև նվագակցող և մենակատարի հետ ճիշտ երկխոսություն ունենալով: Ներկա են եղել Երևանում կայացած նրա գրեթե յուրաքանչյուր համերգի և նկատելի է համերգից համերգ դիրիժորի և նրա նվագախմբի առաջընթացը»:

ՂԱՎԻՐ ԳԱՐՍԵՎԱՆԻ ՂԱԶԱՐՅԱՆ

ԴԵՆ Ունիտար, մշակույթի վաստակավոր գործիչ, ԵՊԿ վոկալ-տեսական ֆակուլտետի դեկան, պրոֆեսոր՝

Մարդուն առավել հեղափոխություն են այն երեվույթները, որոնք անբացատրելի են ու խորհրդավոր: Այդպիսի հրաշք երևույթ է նաև երաժշտությունը. այն մարդկությանը փրկած աստվածային շնորհ է, որն ի գործ է իր դյուբակյան ճյուղերը փարածել մարդու հոգու ամենասուրբ զգայարաններն ու արթնացնել խորը քնած զգացումները: Պարսիական չէ, որ գերմանացի իդեալիստ փիլիսոփա Ա. Շոպենհաուերը գրել է. «Երաժշտությունը գաղտնի մետաֆիզիկական վարժություն է և կարող է գոյություն ունենալ եթե անգամ աշխարհը բոլորովին չլինի» (1. էջ 485):

Վարպետներն մարտնչում երաժշտության հրեյուններն ունակ են փոթորկելու մարդու հոգին, որից նա կորցնում է ժամանակի ու փարածության

Սերգեյ Սմբատյան

զգացողությունը, պարտվում երանելի ապրումներով: Դրանք մարդու ապրած այն բացառիկ վայրկյաններից են, երբ հոգին երջանկությունից ու իրեն կատարյալ զգալուց ուզում է դուրս թռչել՝ մի պահ մոռանալով իր անկարար լինելու փաստը. անկարար մարդը չի կարող կատարելության հասնել այնպես, ինչպես ժայռից պոկված բեկորը երբեք ժայռ չի դառնում: Մրանք այն անբացատրելի վայրկյաններն են, երբ փիեզերական անսահմանությունը մարդուն շոշափելի է դառնում. վայրկյաններ, որոնց վրա մարդկային ճակատագրեր են կառուցվում:

«Արվեստը կապված է պատրանքի հետ: Երաժշտությունը ժամանակային արվեստ է, - նշում է Ս. Ա. Սմբատյանը: Մարդը տվյալ պահին խոսում է երաժշտության նկատմամբ ունեցած իր զգացումների մասին. դա կարող է հինգ րոպե հետո փոխվել, որովհետև, երբ ժամանակային և երազային աշխարհները բախվում են, անհնար է, որ զգացողությունը նույն կերպ կրկնվի, ինչպես մարդն իր կյանքում նույն վայրկյանը երկրորդ անգամ չի ապրում»:

Եվ երաժշտության այս հեքիաթային աշխարհում դիրիժորական արվեստը իր ուրույն տեղն ունի: Դիրիժորները, բացի լավ երաժիշտ լինելուց, նաև հոգեբան, մանկավարժ ու փիլիսոփա պետք է լինեն, քանի որ նրանց ձեռքի անգամ մեկ շարժումն ի գործ է մարդուն ներքաշել աստվածային մի մոլորակ, որտեղ նրա հոգին քյուրեղանում է և չգրում կատարելության. «Դիրիժորը պետք է առաջատար լինի՝ կարողանալով իր երաժշտական համոզումներն ու գաղափարները փոխանցել երաժիշտ գործընկերներին, այլ ոչ թե թելադրող դառնա. նվագախումբն ունի այն շունչը, որ միայն իրեն է տրված»:

Երաժշտական ԳԱՅԱՍՏԱՆ 4(39)2010

Սերգեյ Սմբատյան

Ս. Սմբատյանը հարուստ մտային և արվեստի երկրասարդ է: Նրա հետ գրուցելը չափազանց հետաքրքիր է ու միշտ դրանից կարող ես քեզ համար բացահայտումներ անել, նոր բան սովորել: Իմանալով, որ նա շար է ուսումնասիրել իդեալիստ փիլիսոփա Ֆ. Նիցշեի աշխարհայացքները. մի անգամ խնդրեցի, որ մի քիչ գրուցենք նրա փիլիսոփայությունից: Կարծում եմ Ս. Սմբատյանի տված պատասխանը շարերի համար հետաքրքրական կլինի, հարկապես նրանց, ովքեր ուսումնասիրել կամ փորձել են ուսումնասիրել ու հասկանալ այսպես կոչված «կյանքի փիլիսոփայության» հիմնադիր Ֆ. Նիցշեին: «Ֆ. Նիցշեն միտիկ կերպար է: Իրականում նրա ուղեղը շատ վտանգավոր է աշխատել՝ ի վնաս հասարակության: Ես նիցշեագետ չեմ, որ նրան գնահատեմ, բայց կարծում եմ, որ այն շատ ավելի ուրիշ երևույթի մասին է, քան ընդհանրապես փիլիսոփայությունը: Փիլիսոփայությունը մարդուն սովորեցնում է ընդունել իրականությունը կամ ինչ-որ գաղափարներ: Բայց Նիցշեն չի սովորեցնում, չի բացատրում. այն ավելին է, քան փիլիսոփայությունը, այն ավելի դաժան է: Դրա համար մի քիչ դժվարանում եմ ասել՝ ինչի մասին է այն: Նա ասում է. «Եթե տեսնում ես, որ մարդն անդունդն է գլորվում, հրիք նրան»: Բայց այստեղ Նիցշեն շեշտը չի դնում այն բանի վրա, որ նա հիմա կրնկնի ու կմահանա, կամ, որ պետք է նրան վատություն անել: Իմաստն այն է, որ եթե մարդն ուզում է ինչ-որ բանի հասնել, պետք է օգնել նրան»:

Նաև չափազանց հետաքրքրական են մարդկությանը վերաբերվող երեք հիմնահարցի շուրջ նրա մտորումները: Այսպես, օրինակ. «Երջանկությունն ինձ համար աներևակայելի երևույթ է: Կարծում եմ, երջանիկ լինելու համար ոչինչ հարկավոր չէ, պարզապես պետք է ցանկանալ լինել երջանիկ, որովհետև կամ մարդիկ, որոնք կենցաղային պայմաններ

ով հազիվ են ապրում կամ մտերիմ մարդու են կորցրել, բայց նրանք էլ կարող են երջանիկ լինել»:

Սերը Ս. Ա. Սմբատյանը մեկնաբանում է այսպես. «Սերը մի զգացողություն է, որը դժվար է ըմբռնել: Դա մարդկանց մեջ եղած այն նրբին հարաբերությունն է, որը դժվար է բացատրել: Մենք ավելի շատ զգում ենք, քան խոսում, որովհետև հույզն Աստված է ստեղծել, իսկ բառապաշարը՝ մարդը: Դու կարող ես քո զգացածի միայն չնչին մասը բառերով արտահայտել: Մենք ինչ լավ բառեր էլ հորինենք, ինչքան էլ դրանք կայանան, միևնույն է, այն քո սրտում է. դու կամ դա զգում ես կամ՝ ոչ: Իսկ երաժշտության նկատմամբ սերը պետք է հետևյալ դրսևորումն ունենա՝ կարևոր չէ, որ դա քո սիրելի ստեղծագործությունն է, թե ոչ, եթե այն կատարում ես, պարտավոր ես սիրել այն»:

Հետաքրքրական է նաև, թե ինչպես է նա վերաբերվում ընկերությանը. «Ընկերներ ընտրելը փոքր-ինչ վտանգավոր է: Եթե մեկի հետ շփվում ես ու ձեր էներգետիկ դաշտերը համապատասխանում են, ուրեմն նա քո ընկերն է: Բայց դու պետք է լինես փակ դաշտում ու փխրում չլինես, որ դրանից մեծ կախվածություն չունենաս: Եթե դու ունես կասկածելի ընկերներ, քո մեջ էլ է կասկած առաջանում՝ արդյո՞ք դու ազնիվ ես նրանց հանդեպ, այդ պատճառով ընկերներ ընտրելիս պետք է առաջնորդվել ազնվությամբ»:

Ս. Սմբատյանը նշում է. «Առանց արվեստի ինձ չեմ պատկերացնում ու ինձ համար կարևոր է երաժշտությանը ծառայելը: Ես երջանիկ եմ, որ զբաղվում եմ իմ սիրած գործով, և եթե հասարակության մեջ յուրաքանչյուր ոք կարողանար դա անել, ապա բոլոր մարդիկ կամեցող ու երջանիկ կլինեին»:

Եվ նա փորձում է հենց իր արվեստով երջանկացնել մարդկանց՝ փոխանցելով բազում դրական լիցքեր:

Ս. Սմբատյանի երկացանկն աչքի է ընկնում բարդ ու գաղափարապես հագեցած սրբեղծագործություններով, որոնց նա միշտ խոհափիլիսոփայական մեկնաբանություն է տալիս: Նրա դիրքորակական արվեստն այսօր ներկայանում է նուրբ գույներով, երաժշտական մրցի դինամիկ զարգացմամբ, խորությամբ ու մասշտաբայնությամբ, ամենակարևորը՝ վարպետության հասնելու ակնառու չքրություններով: Նրա մատուցած երաժշտությունն օժտված է յուրահարույկ երանգներով, որն ունկնդրին զարմանալի գեղագիտական հաճույք է պատճառում: Երաժշտական կրավն սկսելու առաջին վայրկյանից նա կերպարում է մի յուրօրինակ, խորհրդրդավոր աշխարհ, որտեղից հորդող լույս-էներգիան մարդուն անտեսանելի թելերով դեպի իրեն է ձգում ու այստեղ պահում մինչև սրբեղծագործության վերջին վայրկյանը: Կարծում եմ, սա է պատճառը, որ Ս. Սմբատյանի գլխավորած ՀՊԵՆ համերգները իսկական տոնի են վերածվում:

«Սերգեյ Սմբատյանը շատ համակրելի երիտասարդ է, որ նպատակասլաց նվիրված է իր գործին, և ակնառու է համերգից համերգ նրա հասունացումը: Եվ դա մեզ մեծ ուրախություն է պատճառում,

քանի որ տեսնում ենք երաժշտությանն ու արվեստին նվիրված շնորհաշատ մի երիտասարդի, որը երաժշտական աշխարհին և երաժշտասեր հասարակությանը ներկայանում է նոր ծրագրային ընդգրկումներով, դիրիժորական արվեստի անհրաժեշտ խորքերը, հասկացողություններն ընդլայնելու ակտիվ ձգտումով: Նրա հետ զրուցելիս զգում ես, որ օժտված է երաժշտի իսկական հետաքրքրություններով, դիրիժորական արվեստի լայն ըմբռնումներով»:

ԱՐԱՔՍԻ ԱՐԾՐՈՒՆՈՒ ՍԱՐՅԱՆ
77 արվեստի վաստակավոր գործիչ,
արվեստագիտության թեկնածու,
ԵՊԿ պրոֆեսոր

Ս. Ա. Սմբատյանի արեղծագործական բնութագիրը հազեցած է երաժշտական մեծ միջոցառումներով: Այդպիսին է 2009 թ. կայացած Ա. Խաչատրյանի անվ. միջազգային մրցույթի շնորհանդեսը, որին ելույթ է ունեցել Մոսկվայի պետական ակադեմիական նվագախմբի հետ: Նշանակալի է 2010 թ. Լոնդոնի Վինչոյրյան պալատում կայացած «Երևան, իմ սեր» միջոցառման բացման արարողությունը, որի ժամանակ նա ղեկավարել է Լոնդոնի ֆիլհարմոնիկ նվագախումբը: 2010 թ. սեպտեմբերի 23-ին՝ մեծանուն կոմպոզիտոր Ալեքսանդր Հարությունյանի ծննդյան օրը, 23-ամյա դիրիժորը նշանավորեց կոմպոզիտորի հեղինակային համերգով: Իսկ ան-

վանի կոմպոզիտոր Ղազարոս Սարյանի ծննդյան 90-ամյակին նվիրված համերգաշարով նա ազդարարեց «Հայ կոմպոզիտորական արվեստի փառապոն»-ի մուտքը հայկական երաժշտական իրականություն:

«Բարձր եմ գնահատում նրա նպատակադրված աշխատասիրությունը: Ցանկանում եմ, որ երիտասարդը իր ճիշտ ընտրած ճանապարհին էլ ավելի մեծ հաջողություններ ունենա, իսկ ավելի ճիշտ, համոզված եմ, որ այդպես էլ կլինի»:

ԾՈՒԿԵՆԱՐ ՎԱԶԳԵՆԻ ՉԱԼՈՅԱՆ
ԵՊԿ պրոֆեսոր

Իր արվեստով ու փառանդով, գործի հանդեպ ունեցած իր անմնացորդ նվիրումով Ս. Ա. Սմբատյանը հիանալի օրինակ է մերօրյա երիտասարդության համար, որոնց նա հորդորում է. «Կյանքում պետք չէ հիասթափվել»: Մեզ մնում է միայն հպարտանալ նրա նպատակամետ գործունեությանը ու նորանոր հաջողություններով:

ԾԱՆՈԹՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆ

1. Մեստաֆիզիկա տե՛ս ՀՍՀ հանրագիտարան հատ. 7, Եր., ՀՍՀ հանրագիտարան 1981 թ.:

Ռոբերտ Բաբկենի Ամիրխանյան (ՀՀ ԿՄ նախագահ), Արաքսի Արծրունու Սարյան, Արթուր Համայակի Պողոսյան (ՀՀ մշակույթի նախագահի տեղակալ), Մերգեյ Արմենի Սմբատյան

Ստյունգ Յուն

Резюме

Статья певицы, магистранта отделения “Академическое пение” Ереванской государственной консерватории им. Комитаса Нелли Айковны Гаспарян “Молодой Maestro. «Счастлив заниматься любимым делом» - Сергей Смбадян”- интервью с дирижером. Также включает в себя отзывы о его деятельности как музыканта и дирижера Государственного молодежного оркестра Армении знаменитых музыкантов. Автором также освещены философские и творческие взгляды С. А. Смбадяна, также отмечены концерты “Сарьян-феста”, проходившего с 11 по 18 декабря 2010 г. в Доме камерной музыки им. Комитаса и Зале им. А. Хачатуряна.

Summary

Article of a singer, a student of branch of Academic singing of Yerevan State Conservatory after Komitas, Nelly Hayk Gasparyan - “Young Maestro. «Happy to do lovely work» - Sergey Smbatyan” - interview with the conductor. Also includes a review of his activities as a composer and conductor of the State Youth Orchestra of Armenia by famous musicians. The author also sanctified philosophical and creative views of S.A. Smbatyan, also marked concerts of “Saryan Fest”, held from 11 to 18 December 2010, in the Home of Chamber Music after Komitas and in the A.Hachaturyan Hall.

երաժշտական ՅԱՅԱՍՏԱՆ 4(39)2010